

Innehåll

1. Sidas bedömning av strategigenomförandet – en sammanfattning.....	2
2. Översikt av strategisammanhanget	2
2.1 Förändringar i strategisammanhanget.....	2
2.2 Sveriges roll i strategisammanhanget	4
2.3 Synergier med andra svenska strategier och aktörer	5
2.4 Integrering av perspektiven.....	6
3. Resultatredovisning.....	8
3.1 Sidas bidrag till förändring på strateginivå	Error! Bookmark not defined.
3.2 Stödområde 1: Förbättrad miljö, begränsad klimatpåverkan och stärkt motståndskraft mot miljöpåverkan, klimatförändringar och naturkatastrofer.....	Error! Bookmark not defined.
3.3 Stödområde 2: Stärkt demokrati och jämställdhet samt ökad respekt för mänskliga rättigheter	13
3.4 Stödområde 3: Förbättrade möjligheter och verktyg för fattiga människor att kunna förbättra sina levnadsvillkor	16
4. Implikationer för innevarande strategiperiod	19
Bilaga: 1. Finansiell översikt per stödområde och strategimål -”P6 Moçambique 2020”	

1. Sidas bedömning av strategigenomförandet – en sammanfattning

Stödområde 1: Miljö, klimat, energi, naturresurser

Mål¹Portfölj²

Strategimål 1.1: Nyttjande av naturresurser

Strategimål 1.2: Myndigheters miljökapacitet

Strategimål 1.3: Livsmedelsförsörjning

Strategimål 1.4: Förnybar energi

Stödområde 2: Demokrati, MR, jämställdhet/SRHR

Strategimål 2.1: Offentlig förvaltning

Strategimål 2.2: Offentliga intäkter och utgifter

Strategimål 2.3: Tillgång till information

Strategimål 2.4: Civila samhället

Strategimål 2.5: SRHR

Stödområde 3: Inkluderande ekonomisk utveckling

Strategimål 3.1: Sysselsättning/entreprenörskap

Strategimål 3.2: Förutsättningar för företagande

Strategimål 3.3: Arbetsmarknadsrättigheter

Strategimål 3.4: Social trygghet

2. Översikt av strategisammanhanget

Totalt strategibelopp:
4 150 000 MSEK

Utbetalat belopp hittills:
3 407 568 MSEK

Antal insatser 2020:
47 status Agreed

2.1 Förändringar i strategisammanhanget

Inledning. 2020 har präglats av Covid-19 och en drastisk uppskalning av konflikten i norra Moçambique. I linje med Frelimos agerande i valet 2019, som präglades av omfattande valfusk, har Frelimos politiska dominans fortsatt stärkas under 2020. Den finansiella kris som uppstod efter att låneskandalen upptäcktes 2016 hade börjat mattas av och återhämtningen efter 2019 års cykloner fortsatte fram tills att Covid-19 åter förvärrade situationen. Pandemins hälsoeffekt var mycket liten under 2020, men nedstängningen hade avgörande ekonomiska och sociala effekter. De upprepade kriserna har lett till en stor ackumulerad sårbarhet på individ- och samhällsnivå.

¹ Bedömning av utvecklingen i kontexten i förhållande till **strategimålen**: Grön: Utvecklingen går framåt; Gul: Utvecklingen går delvis framåt eller delvis bakåt; Röd: Utvecklingen går bakåt.

² Bedömning av **portföljens relevans**: Grön: Portföljen är relevant; Gul: Portföljen är delvis relevant; Röd: Portföljen är inte relevant.

Fattigdom och ekonomi. Moçambique rankas lågt på Human Development Index och tappar en placering till plats 181 av 189 länder 2020.³ BNP förväntas krympa med -0,5% under 2020⁴. Skillnaderna mellan grupper (stad/land, norr/syd, män/kvinnor) är fortsatt stora och fortsätter växa. I norr är i snitt 65% fattiga, 4% i Maputo. Fattigdomsminskningen de senaste tjugo åren har främst skett i Maputoprovinsen.⁵ Livsmedelsotryggheten är emellertid högre i de största städerna.⁶ I respons till Covid-19 pandemin⁷ återupptog flera aktörer direkt stöd till den mozambikanska staten; IMF, EU och Världsbanken.^{8,9} Dessa stöd till statsbudgeten är omdebatterade. Investeringarna i Moçambiques naturgasreserver har avstannat av flera orsaker inkl. säkerheten för de utländska företagen,¹⁰ de ekonomiska effekterna av pandemin, och global omställning från fossila bränslen¹¹ vilka har minskat utrymmet för gas och kolinvesteringar. *Det ekonomiska läget i Moçambique är sammanfattningsvis drastiskt försämrat.*

Demokrati, mänskliga rättigheter och antikorrupktion. Under 2020 försämrades den demokratiska situationen ytterligare då utrymmet för media och det civila samhället minskat. Liksom åren innan var 2020 ett år med hot, överfall och mord på MR-försvare och journalister. Sedan 2018 klassificeras landet som auktoritärt och under 2020 sjönk siffrorna ytterligare i flera index.^{12,13,14} Utredningen kring de hemliga lånen fortsätter med rättegångar i både USA och Storbritannien, och nya bevis på nu aktiva politikernas deltagande i härvan, inklusive president Nyusi¹⁵, har framkommit. Processen kring ansvarsutkrävandet är långsam och icke-transparent.

Den politiska konflikten. Det största oppositionspartiet Renamos nya ledare sen januari 2019 har svagt stöd i ett splittrat parti. Partiets militära utbrytargren, fortsätter med attacker men under årets sista månader har militären ökat kontrollen över utbrytarna. Processen för återintegrering av Renamo-soldater pågår med slutdatumet augusti 2021.¹⁶ Sedan december 2020 bidrar Sverige till fredsavtalsfonden.¹⁷ Decentraliseringen, som också var en del av fredsavtalet, visar föga framsteg.

Klimat. De två cyklonerna Idai och Kenneth slog hårt mot ekonomin, naturen, infrastrukturen och människorna i Moçambique 2019. Pågående regnsäsong förutspås återigen ge mer regn än normalt i dessa områden och mindre regn än normalt i det torkdrabbade områdena.¹⁸ Den ökade intensiteten och förekomsten av regnoväder länkas till klimatförändringarna som Moçambique måste anpassa sig till.¹⁹

De väpnade attackerna i Cabo Delgado ökade markant under året. De drabbade är framförallt fattiga civila i den nordöstra delen av provinsen. Förövarna är delvis rekryterade lokalt, medan IS har

³ "Human Development Report", UNDP, 2019, 2020

⁴ IMF Country Data Moçambique 2020 [Republic of Moçambique and the IMF](#)

⁵ WB 2020 PGD 219 MOÇAMBIQUE COVID-19 RESPONSE DEVELOPMENT POLICY OPERATION

⁶ WFP Hunger Map 2021

⁷ Per 28 feb 2021 hade 58 800 Covid-19 fall diagnostiserats och 630 dödsfall rapporterats i Moçambique, AIM NEWS 28/2/2021

⁸ IMF Country Report No. 20/141 p.2

⁹ [Team Europe: EU provides €100 million to Moçambique \(europa.eu\)](#)

¹⁰ [Moçambique's security situation weakens as insurgency grows \(eiu.com\)](#)

¹¹ Hanlons nyhetsbrev

¹² till plats 122 globalt 2020, 2019 plats 120. Economist Intelligence Unit Democracy Index, EIU, 2019, s. 22; [Democracy Index 2019: PALOP's worst three – including Moçambique – remain in the lowest category | Club of Moçambique](#)

¹³ Till plats 104, 103 förra året. 2020 World Press Freedom Index | RSF

¹⁴ [CPI 2020: Sub-Saharan Africa - News - Transparency.org](#)

¹⁵ [French Billionaire Puts Moçambique Leader at Heart of Debt Scam - Bloomberg](#)

¹⁶ [CrisisWatch Print | Page 2 | Crisis Group](#)

¹⁷ Ambassaden i Mocambique, Beslut om insats – Stöd till UNOPS UM 2020/36384

¹⁸ ATUALIZAÇÃO DA PREVISÃO CLIMÁTICA SAZONAL – Instituto Nacional de Hidrologia Dez 20.P.2

¹⁹ [Latest cyclone highlights Moçambique's vulnerability to climate change | WWF \(panda.org\)](#)

tagit på sig flera av attackerna. Studier visar att sysslösa ungdomar som rekryterats in i militian främst är från området och är frustrerade över ekonomisk och etnisk exkludering.²⁰ Sedan mars 2020 har antalet internt fördrivna människor femdubblats till 530 000 människor i norr, den fattigaste delen av landet.²¹ Den stora internmigrationen innebär enorm börda på redan svaga värdsamhällen – tillgången till basal samhällsservice försämras och trycket på mark, skog och vatten ökar, vilket i sig ökar utsattheten. Regeringen har efterfrågat stöd från EU utan att något konkretiserats under 2020.

2.2 Sveriges roll i strategisammanhanget

Tabell 1. Givarkontext

Biståndets (totala) andel av statsbudgeten utgör: 26,6 %	Strategins andel av det totala biståndet utgör ca 6 %.
Givargemensam samarbetsstrategi finns ej	Status på EU-gemensam programmering / WBT: EUD och MS har beslutat om en gemensam handlingsplan. Sverige har deltagit i EUDs beredning av Joint Action Plan under 2020/2021.
De fem största givarna (organisationer och/eller länder) är: USA, Världsbanken, Dfid/FCDO, EU och Sverige	Sverige är den tredje största bilaterala givaren. Av EU MS är Sverige den andra största givaren.

Siffrorna i tabell 1 och nedan är från 2017, publicerade 2019, vilket är den senaste tillgängliga datan från OECD DAC.²² Det totala biståndet till Moçambique utgör ca 26 procent av statsbudgeten och 15,6 procent av BNI (2017). Sverige har en viktig roll som givare i relation till övriga då vi sätter fokus på de fattigaste, arbetar för effektivt bistånd och stöd som ger långsiktiga resultat.

Moçambiques struktur för dialog och samordning mellan stat och givare var tydligt kopplad till budgetstödet. Båda upphörde 2016 på grund av de hemliga lånen. Dialogen försvagades också av att den nya regeringen tillträdde just innan Covid-19 slog till. Dialog för ökad samordning med ministerier har skett i vissa sektorer där Sverige är aktiv, till exempel inom miljö, energi och jordbruk. Några grupper har tillkommit, bland annat Youth Partner Group och Coalition of the willing (Gender) där Sverige är aktivt. Sverige är ordförande för sociala trygghetssystem, som varit i centrum för responsen till Covid.

Den formella givarkoordineringen Development Cooperation Partners har, under 2020, begränsad tillgång till den politiska nivån. Den adhoc-grupp som startades 2020 mellan regeringen och några givare²³ för att svara upp mot pandemin kommer på regeringens begäran eventuellt utvidgas till att inkludera också i Cabo Delgado. Sida anser att den plattform som utgör en god politisk ingång bör utnyttjas men att dess sammansättning och konsultationer måste utvecklas från ad-hoc till att vara transparenta och representativa.

Möjligheten att bedriva dialog och påverkansarbete under 2020 påverkades negativt av avsaknaden av fysiska möten, dels på grund av att arbetet till största delen skedde på distans, dels att fokus lades på

²⁰ Joseph Hanlon Newsletter MOÇAMBIQUE 521 News reports & clippings¹¹, 4 February 2021 - part 2

²¹ [Moçambique - Update, Cabo Delgado Situation, 15 December 2020 - 15 January 2021 - Moçambique | ReliefWeb](#)

²² OECD DAC. Aid at a glance, 2019.

²³ International Community COVID-19 Taskforce ICCT– US, Canada, UK, Irland, EU, WB, AfDB, IMF, FN-RCO

förändringar i landportföljen för att behålla dess relevans i ljuset av effekterna av pandemin. Sverige fortsätter emellertid att framhålla rättighetsperspektivet i verksamhet och dialog. Sveriges profil är extra hög inom jämställdhet - SRHR, kvinnors roll i fredsbygge och mot barnäktenskap.

Sverige samarbetar med **EU-delegationen** inom jämställdhet, mänskliga rättigheter och offentlig finansiell styrning och kontroll. Konsultationerna med MS kring EU-programmeringen för 2021-27 har emellertid varit bristfälliga. Sverige ser potential för ytterligare samarbete, även operativt, inom samtliga områden som presenterats som föreslagna prioriteringar i den kommande strategin (ungas utveckling; grön omställning samt offentlig styrning/mänskliga rättigheter).

Ambassaden arbetar med **FN-organisationer**; ILO, UNICEF, UNFPA, UNDP, UNCDF och UNOPS. Nyetablerade UNODC och OHCHR kan bli viktiga partners givet deras mandat. Den strategiska dialogen med hela FN-systemet kan dock förbättras.

Samarbetet med **Världsbanken** har ökat under året i och med satsningen på sociala trygghetssystem. Erfarenheten av samarbetet är övervägande positiv, t.ex inom hållbart skogsbruk och energi.

2.3 Synergier med andra svenska strategier och aktörer

	Anslagspost	Utfall 2020 (KSEK)	Avtalad bemyndiganderam (KSEK)
Moçambique	103 Stöd genom svenska organisationer i det civila samh (7 1:1.5)	17 856	0
	106 Afrika (7 1:1.9)	637 811	696 649
	113 Kapacitetsutveckling och Agenda 2030 (7 1:1.28)	29	0
	114 Forskningssamarbete (7 1:1.32)	41 681	180 738
	Total	697 377	877 387

Vad gäller de tematiska, globala strategierna finns möjliga synergier med samtliga. Ofta återfinns samma avtalsparter. För 2020 kan följande exempel lyftas:

Forskningsstrategin: Genomförandet av det bilaterala forskningsstödet fortsätter, med avtalet med Universidade Eduardo Mondlane (UEM) för 2018-2022. Stödet har skiftat karaktär och fokus är uppbyggnad av lokala doktorand- och mastersutbildningar i samarbete med 14 svenska universitet och högskolor. Synergier har inte kunnat utvecklas under året eftersom universitetet varit delvis stängt sedan i mars på grund av Covid-19. Stödet till forskningsrådet FNI fortgår och de visade på flexibilitet då 1,5 MSEK styrdes om för att finansiera projekt som stödjer landets Covid-19-respons.

Den regionala **SRHR-strategin** finansierar ett antal program med verksamhet i Moçambique och en insats samfinansieras, DKT International "Reducing unwanted pregnancies and increasing access to safe abortion in East and Southern Africa".

Afrikagruppern, We Effect och Union to Union genomför verksamhet med finansiering genom **strategin för stöd genom svenska organisationer i civila samhället** i Moçambique. AGIR-programmet, som finansieras via Moçambique -strategin, inkluderar både We Effekt och Diakonia (som också får stöd från CSO-strategin, men inte för verksamhet i Moçambique). Synergier mellan strategierna återfinns framförallt kring biståndseffektivitet. I och med AGIR-programmets utfasning ger CSO-stödet en möjlighet för organisationerna att göra egna prioriteringar för fortsatt stöd i landet.

Kopplingar till **strategin för kapacitetsutveckling, partnerskap och metoder** finns också, t.ex. genom den pågående garantin för mikrofinans, inklusive kapacitetsbyggande, ställd till den moçambikiska banken Socremo. Det finns möjligheter att ytterligare utveckla garantiinstrumentet inom energiområdet, med kopplingar till sysselsättning bland unga människor.

Ett exempel på synergi, som kan utvecklas mer, med den **globala ekonomiska strategin** är det stöd till kollektiv markförvaltning som kanaliseras via the Tenure Facility till Moçambique, samtidigt som den bilaterala strategin stödjer utveckling av det institutionella ramverket och tillämpning för kollektiva marktitlar via Världsbanken (se resultatavsnit 1.1).

Humanitära strategin: De humanitära behoven har ökat exponentiellt under året. Sida följer utvecklingen, i nära kontakt med den humanitära enheten. Sverige gav under 2020 riktat stöd till de internfördrivna om 30 MSEK via WFP och 10.8 MSEK via Rädda Barnen från den humanitära strategin. Sida tog över det *nexus*-samarbete mellan humanitärt och långsiktigt bilateralt stöd som initierades efter cyklonen Idai, och utökade 2019 års humanitära anslag genom att integrera det i ett redan pågående stöd för livsmedelstrygghet och marknadsutveckling i samma geografiska område. Samarbetet har ökat förståelsen för utvecklingssamarbetets och humanitära stödets olika perspektiv.

Trippelnexus: Sida prioriterade under 2020 stärkandet av trippelnexusarbetet bl.a. genom 30 MSEK stöd 2020-2021 för genomförandet av Maputo-avtalet för fred och försoning och avväpning, demobilisering och återintegrering av Renamo-soldater. Sida har även tillvaratagit **FBA**s expertis inom ramen för fredsprocessen då de talade på ett webinarium om agenda 1325. En uppföljande workshop med fokus på genusaspekter och återintegrering i DDR-processen planeras.

Barnombudsman Elisabeth Dahlin besökte Moçambique i februari för att stödja Sveriges dialog och bistånd för barns och framförallt flickors rättigheter. Besök gjordes bl.a. på domstolen för minderåriga, justitiedepartementet och det Sverigestödda programmet Rapariga Biz.

2.4 Integrering av perspektiven

Fattiga människors perspektiv bedöms ha stärkts i strategigenomförandet under 2020. Stora omläggningar gjordes i portföljen med avsikten att minska den ekonomiska chocken från pandemin för de fattigaste. Riktad respons genom nya avtal och tillägg till befintliga avtal har skett om totalt ca 207 MSEK, inom sociala trygghetssystem (WB, 149 MSEK), areala näringar/turism (WB, 23MSEK), sysselsättningsstödande insatser (ILO, 25 MSEK) och stöd till infrastrukturinvesteringar på kommunal nivå till (UNCDF, 10 MSEK). Därutöver har omprogrammering som respons till Covid skett inom jordbruk (NGOs, 35 MSEK), SRHR (FN 5 MSEK, NGOs, 25 MSEK), sociala trygghetssystem (NGOs, 10 MSEK).

Sida utgår från ett **rättighetsperspektiv** på både strategi- och insatsnivå. Digitala lösningar har gjort stora framsteg i många samarbeten, men det är oftast bara de centralt placerade aktörerna som har tillgång. Transparensen i samhället, och framförallt deltagandet bland gräsrotter, i rurala områden och bland kvinnor antas ha blivit sämre på grund av de fysiska restriktionerna samtidigt som kunnande och tillgång till IT-lösningar är begränsat.

Miljö/klimatperspektivet. Den dramatiska ekonomiska nedgången och ökningen av internfördrivna förväntas få negativa effekter på miljön, då människor tvingas bryta ny mark och söka inkomstmöjligheter, föda och ved på nya platser. I respons till detta har stöd till skyddade områden och alternativ försörjning stärkts (se resultat område 1.1).

Resiliens Cyklonerna 2019 krävde en omställning av portföljen för stärkt resiliens, utifrån både fattigheds- och miljö/klimatperspektiv. Under följande regnsäsonger har noterats att denna omläggning bidrar till att responsen vid nya cykloner är snabbare och bygger på tidigare erfarenheter. Flera partners på plats rapporterar om användning av projektets resurser för att underlätta humanitärt stöd att nå fram. Ett par har fått omallokeringar i budgeten godkända för att inkludera IDPs eller återetablera förstörda investeringar.

Jämställdhetsperspektivet. Under 2020 stärktes Sidas bidrag till fredsprocessen (se ovan) där Sverige fokuserar specifikt på kvinnors roll och inkludering. Anpassningen av portföljen till pandemin integrerade tydligt kvinnors och flickors extra utsatta situation, i relation till försörjning, skolgång, risk för oönskade graviditeter, barnäktenskap och könsrelaterat våld. Besöket av barnombudsmannen gav goda möjligheter till normativ påverkan och att bibehålla Sveriges höga profil inom jämställdhet. Sverige, tillsammans med Canada, har tagit sig an ordföranderollen i givargruppen för jämställdhet som transversal fråga och Sverige driver med andra på för genomförandet av lagen mot barnäktenskap.

Konfliktperspektivet. Arbetet med att stärka integreringen av konfliktperspektivet som initierats 2019 fortsatte. Sida har nu en insats med dialog och DDR som huvudsyfte (med UNOPS, se Trippelnexus ovan) samt en pågående beredning, för kvinnor i fredsprocessen genom Foundation for Community Development. Inom strategimålen 1.3, 3.1 och 3.2 har Sida arbetat med att integrera konfliktperspektivet/nexus-tänket tydligare. Detta gäller särskilt andra fasen av livsmedels-trygghetsprogrammet "Food Security through Climate Adaptation and Resilience in Mozambique" som genomförs i landets centrala delar²⁴ och programmet Dema-Liba i Niassa.²⁵ Även i arbetet med underlaget för den nya strategin har konfliktperspektivet prioriterats, men kompetens och erfarenhet behöver stärkas och den nya nexustjänsten från augusti 2021 är mycket välkommen.

²⁴ PlanIT-id 14707

²⁵ PlanIT-id: 51140110

3. Resultatredovisning

3.1 Sidas bidrag till förändring på strateginivå

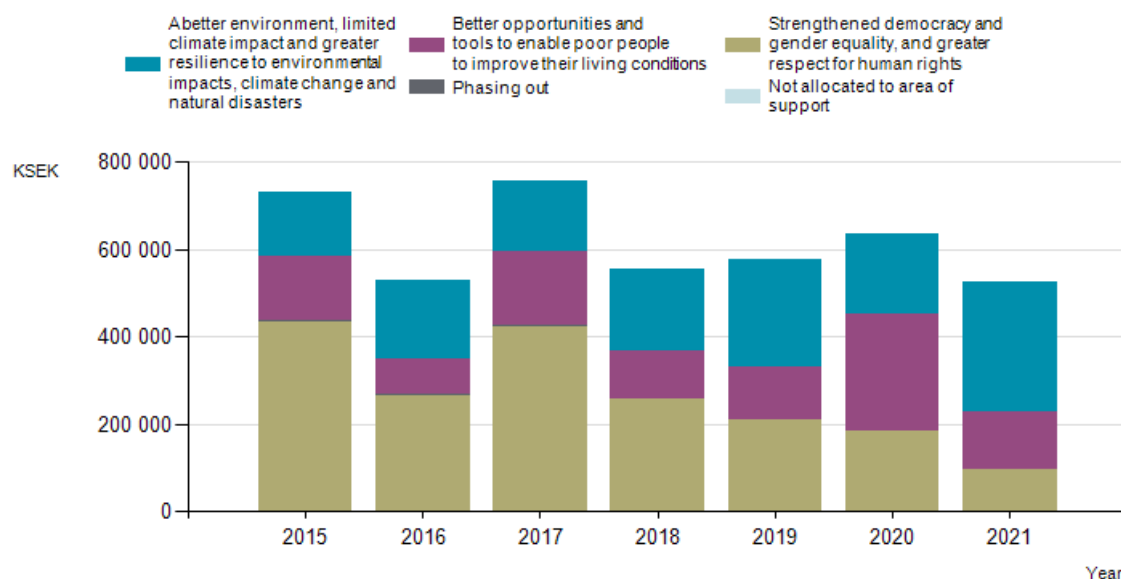

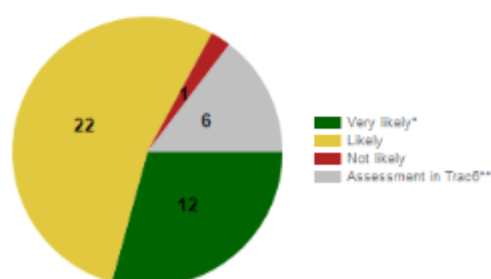
Table 4. Assessment of the Likelihood of Achieving the Contribution Objectives

The two pie charts show the assessments of the likelihood of achieving the objectives of the contributions included in the strategy portfolio as per (4.1) contributions and (4.2) accumulated disbursed amount. The data is system-generated and aggregated based on the *Conclusion on Performance (CoP)* in Trac. In connection with the CoP, the question of the likelihood of achieving the contribution objective is answered according to a four-point scale, namely:

1. Very likely
2. Likely
3. Not likely
4. Not appraisable¹

- click on the pie chart area to see a detailed report

4.1 As per Contribution

4.2 As per Accumulated Disbursed Amount (KSEK)

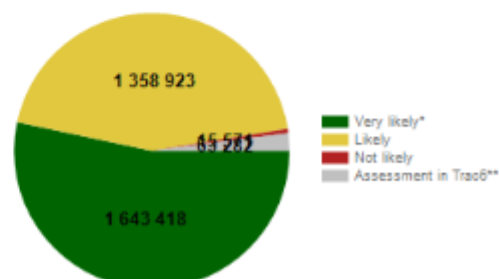

Table 1. Financial Overview 2020 per Area of Support/Objective in Strategy Mozambique 2015-2021

Areas of Support	Objective	Outcome (KSEK)
Total		637 811
A better environment, limited climate impact and greater resilience to environmental impacts, climate change and natural disasters	Transparent and sustainable management and use of Moçambique's natural resources	10 000
	Enhanced capacity of national and local authorities to contribute to a better environment, and greater resilience to environmental impacts, climate change, natural disasters	4 026
	Sustainable food security with particular focus on resilient agriculture	28 527
	Increased access to renewable energy and reliable and sustainably produced electricity for households, businesses and public activities	143 846
	Total	186 399
Strengthened democracy and gender equality, and greater respect for human rights	Stronger democratic institutions and increased capacity in public administration	29 327
	Moçambique's revenues to be mobilised, used and accounted for in a more transparent, sustainable and effective way that benefits the entire population	4 520
	Increased transparency, with a particular focus on citizens' access to information on political and public decisions	44 070
	Strengthened capacity in civil society to work for transparency, accountability, greater respect for human rights	41 623
	Improved opportunities for girls and young women to take independent decisions regarding their sexuality and reproduction	63 338
	Total	182 878
Better opportunities and tools to enable poor people to improve their living conditions	Greater opportunities, particularly for women/young people, for decent work, productive employment, entrepreneurship	42 145
	Increased access to services and support, particularly for women and young people in rural areas, improving their opportunities to start and run commercial businesses	31 142
	Enhanced opportunities for actors, such as social partners and others, to work for rights in the labour market	11 252
	Improved access to social security for poor households	183 534
	Total	268 074
Not allocated to area of support	Not allocated to result	487
	Total	487
Phasing out	Phasing out	-27
	Total	-27

Landportföljens sammansättning – utveckling under 2020

Möjligheterna att göra strategiska omprioriteringar inom Moçambique-portföljen har varit goda. I nuläget bedöms portföljen vara relevant både utifrån strategin och responsen till Covid-19. Under mars-augusti gjordes en omfattande omfördelning av medel från insatser som var försenade pga pandemin och från uppskjutna beredningar till områden där behoven ökar som en följd av Covid-19. Därav har en omfördelning skett från resultat område 1 och 2 till fördel för resultat område 3. De flesta insatser förväntas fortfarande nå sina resultat på projektnivå, om än med viss fördröjning. Eftersom Covid-19 har stora effekter på makronivå blir ändå utvecklingseffekterna sämre än förväntat.

Digitala lösningar har gjort stora framsteg i många samarbeten som ett resultat av pandemin, men det är oftast bara de mest centralt placerade aktörerna som har tillgång till digitala lösningar. Vissa insatser som kräver fysisk närvaro i genomförandet, till exempel inom jordbruk och civilsamhällets deltagande på lokal nivå, drabbas extra hårt. Den snabba förändringen av finansiella flöden, avsaknad av fysisk närvaro och andra begränsningar kan minska transparensen. För ambassaden innebär det försämrad tillgång till information, inklusive för finansiell uppföljning.

Då ett flertal beredningar skjutits upp för att frigöra resurser för Covid-19 kommer portföljen initialt vara smalare än planerat under 2021 inom alla tre strategiområden. Det tillåter större skiften i portföljen utifrån förändringsteorin i den nya strategin.

3.2 Stödområde 1: Förbättrad miljö, begränsad klimatpåverkan och stärkt motståndskraft mot miljöpåverkan, klimatförändringar och naturkatastrofer

Mål 1.1: Transparent och hållbar förvaltning och nyttjande av Moçambiques naturresurser

Strategimål

Sida bedömer att utvecklingen mot strategimålet gått delvis framåt.

Moçambiques ekonomi och den politiska agendan baseras till stor del på naturresurser. Den ekonomiska krisen till följd av Covid-19 har fått råvarupriser att minska globalt, med stark påverkan på landets ekonomi. Försämrad ekonomi ökar det lokala trycket på naturresurserna som försörjningsbuffert samtidigt som långsiktiga investeringar skjuts på framtiden, inkl utvinning av icke-förnybara resurser som gas och kol.

Med regeringens tillträde i början av året genomfördes en omstrukturering inom de ansvariga ministerierna. Ett nytt ministerium skapades med ansvar för mark, miljö, klimat och skog, Ministerio da Terra e Ambiente. Ministern inledde med en ny konsultation för den nationella markpolicyn²⁶.

Portfölj

Sida bedömer att portföljen är relevant. Insatserna fungerar väl och är ömsesidigt kompletterande.

Under 2020 levererade 2 insatser mot målet²⁷ med DAA och utfall om 10 MSEK.²⁸

Portföljen stärker det institutionella ramverket för landskapsförvaltning (dvs. mark och skog integrerat) i samarbete med ministeriet för mark och miljö, samt stärker lokal, gemensam

²⁶ <https://www.portaldogoverno.gov.mz/por/Imprensa/Noticias/PR-lanca-processo-de-auscultacao-sobre-a-Revisao-da-Politica-Nacional-de-Terras>

²⁷ 51140087 WeEffect AGIR II, 51140111 Landscape and forests management MDTF;

²⁸ Den största insatsen, via Världsbanken, fick medlen utbetalade i början av avtalsperioden för användning även i år.

naturresursförvaltning i norr där den statliga närvaron är svag. Resultat från året inkluderar kollektiva marktitlar till 30 byar i norra Moçambique.²⁹ Som svar på pandemin utökades det svenska stödet till en Världsbanksfond.³⁰ Moçambiques naturreservat finansieras främst genom turism. När dessa inkomster uteblev bidrog Sverige till fortsatt skydd av biologisk mångfald på 61% av landets skyddade markyta. Även de arbetstillfällen som är beroende av turismen skyddas.³¹ Sverige har bidragit med stöd till civilsamhällets deltagande i konsultationsprocessen för ny markpolicy genom We Effect. Lokala partners är medlemmar genom en MoU med ministeriet.³²

Mål 1.2 Stärkt kapacitet hos nationella och lokala myndigheter att bidra till förbättrad miljö, och stärkt motståndskraft mot miljöpåverkan, klimatförändringar och naturkatastrofer

Strategimål

Sida bedömer att utvecklingen mot strategimålet gått delvis framåt.

Moçambique bedöms vara en av de mest sårbara länderna för klimatförändringar.³³ Fokus i återhämtningen efter katastroferna har varit att möta människors humanitära behov. Investeringar för att bygga långsiktig motståndskraft mot naturkatastrofer och för att trygga ekosystemen och därmed minska utsattheten i framtiden har inte fått tillbörlig uppmärksamhet. Förutom livsmedelsbrist och ackumulerade behov, innebär dessa upprepade översvämningar att den humanitära hjälpen knappt når fram då broar och vägar som sköljts bort tidigare och inte kunnat ersättas.

Ministerierna omorganiserades som nämnts ovan i januari 2020, och en ny avdelning, Climate Change Department,³⁴ skapades inom Ministry of Lands and Environment med ansvar för klimat, genomförandet av Parisavtalet och ”National Determined Contribution” (NDC). Detta förväntas öka fokuset på de långsiktiga behoven, koordinationen, samt ge klimatfrågor mer vikt.

Portfölj

Sida bedömer att portföljen är relevant. Under 2020 levererar 2 insatser mot strategimålet med DAA och utfall om 4 MSEK³⁵. För att stärka de lokala myndigheternas respons till Covid-19 beslutades om avtalstillägg för stöd till investeringar i klimatsäkrad småskalig infrastruktur, såsom skolor, vårdcentraler och vattensystem. Investeringarna genomförs av kommuner med stöd för att stärka det lokala offentliga finansiella systemet. Detta bidrar både till lokalsamhällets motståndskraft och stärkandet av de kommunala institutionerna.³⁶ I kustområdet som drabbades av cyklonen Idai 2019 fortsätter stödet till att stärka lokalsamhällenas motståndskraft. Lokala fiskeföreningar har utvecklats för att kontrollera fisket och samtidigt gemensamt öka medlemmarnas inkomster. Två byar har etablerat mangroveodlingar för att restaurera de kustskogar som förstördes. Dessa mangroves är viktiga för ekosystemet och skydd mot cykloner.³⁷

²⁹ 5114011 MDTF Landscapes Input to (COVID) reporting

³⁰ MDTF Integrated Landscapes Management Plan IT id: 51140111

³¹ WB, 2021, Årsrapport 2020 MDTF Integrated Landscapes

³² MTA & We Effect, Memorando de Entendimento no âmbito do Processo de Revisão da Política nacional de Terras, Junho 2020.

³³ <https://www.unocha.org/story/Moçambique-one-year-after-cyclone-idai-humanitarian-assistance-still-urgent>
<https://reliefweb.int/report/Moçambique/Moçambique-cyclone-idai-one-year-after-14-march-2020>

³⁴ Resolução 10/2020 BR I Serie – nr 85 de 6 de maio 2020

³⁵ Insats: 51140087 We Effect AGIR II, 51140050 Seed funds environmental studies, 51140111 MDTF WB Landscaps- och skogsförvaltning, 51140120 Coastal Resilience IUCN, 51140111 UNCDF – LOCaL, 51140025 GoM/EDM – Kapacitetsuppbyggnad EDM, 51140103 GoM/EDM – Projektförberedande insats inom energisektorn.

³⁶ UN Capital Development Fund (UNCDF) – Resultados de LoCaL e Covid-19 – Jan- Aug 2020 IG (UM2016/32380-47 – Results LoCaL and COVID)

³⁷ International Union for the Conservation of Nature (IUCN), Eastern and Southern Africa, Moçambique Office; CRCC half year report January - June 2020 (UM2016/32388-104 CRCC Half year report)I

Mål 1.3 En hållbar livsmedelsförsörjning med särskilt fokus på ett motståndskraftigt lantbruk

Strategimål

Sida bedömer att utvecklingen mot strategimålet gått bakåt.

Livsmedelstryggheten har, som beskrivits tidigare, minskat drastiskt under året. Det beror dels på ökningen av internflyktingar från Cabo Delgado men också i översvämningar och torka. Stora delar av befolkningen i dessa områden har fortfarande inte återhämtat sig efter Idai-cyklonen 2019.

Odlingssäsongen 2019/20 var 50 % lägre än genomsnittet. Livsmedelspriserna har inte stigit under 2020³⁸ med Maputo som undantag. De stängda gränserna antas ha drivit upp priserna på import. Samtidigt som den urbaniserade befolkningen är mindre självförsörjande och måste köpa sin mat, föll också dess inkomster från den informella servicesektorn.^{39 40}

Portfölj

Sida bedömer att portföljen är relevant. Under 2020 levererade 4 insatser⁴¹ med DAA om 32 MSEK varav 29 MSEK är utbetalt. Projekten bidrar både till livsmedelstrygghet och ruralt entreprenörskap, och genomförs i cyklon och konflikttrabbade Sofala och Manica, samt i Niassa i norr.

Livsmedelssäkerheten i Niassa-regionen utvecklats då internfördrivna från Cabo Delgado har inkluderats under 2020. Att använda etablerade kanaler och betrodda aktörer från det långsiktiga biståndet gör sårbarheten mindre i samhällen i behov av humanitärt stöd, och är ofta mer resurseffektivt och långsiktigt.⁴²

Mål 1.4 Ökad tillgång till förnybar energi samt tillförlitlig och hållbart producerad elektricitet för hushåll, företag och offentlig verksamhet

Strategimål

Sida bedömer att utvecklingen mot strategimålet gått delvis framåt.

”Energia para Todos”, presidentens initiativ för att nå universell tillgång till elektricitet år 2030, genomförs snabbare än planerat med stöd från Sverige via en givargemensam fond genom Världsbanken.⁴³ Prioritet ges till anläggningar skadade i cyklonerna 2019. Covid-19 har inte orsakat större förseningar. Det statliga elbolaget EDM dras med energiförluster och icke kostnadstäckande tariffer med fortsatta ekonomiska förluster.⁴⁴ Detta adresseras i en reformprocess som återupptogs under året.⁴⁵ EDM har dock valt att inte höja elpriset under 2020 pga pandemin. Regeringen hade för avsikt att med en ny lag öppna för privata investeringar i små elnät och elkällor oberoende av det nationella elnätet, men det fördröjdes av Covid-19⁴⁶. Lagen är viktig för byar dit det nationella nätet inte når på många år än.

³⁸ Moçambique_Price_Bulletin_refresh_v3.0.xlsm (reliefweb.int)

³⁹ rapport ”Resultados do inquerito sobre impacto da Covid-19 nas empresas”, Instituto Nacional de Estatística, 2020, s. 5 samt ”Avaliação rápida do impacto da COVID-19 no sector da economia informal em Moçambique”, ILO, 2020, sid. 13, samt ”Moçambique Food Security Outlook October 2020 to May 2021”:

https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/MOÇAMBIQUE_Food_Security_Outlook_October_2020_Final.pdf

⁴⁰ Maputo med provins är nu den del av landet med lägst livsmedelstrygghet, [HungerMap LIVE \(wfp.org\)](https://www.wfp.org/hungermap)

⁴¹ 51140112- Food security through climate Adaptation and Resilience in Moçambique, 51140110, Demba Limba, 51140087 WeEffect AGIR II, 51140121 Strengthening the Missing Middle in Agribusiness for Rapid Transformation - iDE

⁴² SNV, email bilaga ”DEMA LIBA IDP assistance”, 2020-12-09, UM2017/16028/MAPU-67

⁴³ Moçambique Energy for All Multi-Donor Trust Fund, WB Monthly Progress Report Aug 2020 UM2019/07204/MAPU-7

⁴⁴ EDM Data, EDM Jan 2020 UF2009/82697/MAPU-2

⁴⁵ Möte med Energiminister 20201207

⁴⁶ Country Analysis Final Report, BGFA Moçambique, REEEP and Green Light LDA, Jan 2020. Klaradia nr. UM2019/13879/MAPU-4

Portfölj

Sida bedömer att portföljen är relevant. Under 2020 levererade 6 insatser mot målet, med DAA och utfall om 143,8 MSEK.⁴⁷ Sida har två insatser som har målsättningen att, genom främjande av privata investeringar i förnybar energi och energieffektivitet, kombinera med olika finansieringsinstrument, ge totalt 74 000 hushåll förnybar el. Finansieringen sker genom REACT Challenge Fund⁴⁸ för att stödja innovationer med resultatbaserad finansiering, samt Beyond the Grid for Africa för fristående elnät och elkällor på landsbygden.^{49,50} Framsteg görs i ”Energia para todos” via Världsbanken⁵¹ samt i projektet att ansluta Vilanculos stad till det nationella elnätet.^{52,53} Förberedande studier till nya projekt har finansierats för att möjliggöra nya investeringar och stärka sociala och miljöaspekter.^{54,55,56} Reparationen av Mavusi vattenkraftverk efter cyklonen pågår.⁵⁷

3.3 Stödområde 2: Stärkt demokrati och jämställdhet samt ökad respekt för mänskliga rättigheter

Mål 2.1 Stärkta demokratiska institutioner och ökad kapacitet i den offentliga förvaltningen

Strategimål

Sida bedömer att utvecklingen mot strategimålet gått bakåt.

De offentliga institutionernas kapacitet har minskat som en följd av pandemin. Många har infört skifttjänstgöring, och distansarbete i princip är omöjligt för de flesta offentliganställda. Övervåld från polis vid tillämpning av Covid-19-regler har rapporterats.⁵⁸ Debatten efter den undermåliga valprocessen 2019⁵⁹ har falnat, likaså saknas uppföljning av stärkandet av de nationella valinstitutionerna samt anpassningen till 2019 års fredsavtal med Renamo, där direktval infördes på två lägre nivåer.⁶⁰ Den faktiska anpassningen av lagstiftningen och tydliggörande av nya mandat för de berörda institutionerna och tillhörande budget är långsam.⁶¹ Eskaleringen av konflikten i Cabo Delgado, våldet i landets centrala delar, den långsamma genomförandet av fredsavtalet samt hot och trakasserier mot regimkritiker antas underminera det folkliga förtroendet för flera statliga institutioner.

Portfölj

47 Insatser: 51140103 Project Preparation Facility in the Energy Sector, 51140024 Rural electrification Vilanculos phase 2, 51140038 Cuamba rural electrification, 51140025 Capacity Building to Electricidade de Moçambique (EDM) & strategic studies, 51140010 Rehabilitation of 2 Hydropow.plants in Moçambique, 51050106 AECF 2017-22 Renewable Energy and Adaptation to Climate Technologies (REACT), 12534 Beyond the Grid Fund for Africa

48 Insats: 5105010606 REACT - Mocambique

49 Insats: 1253402 Beyond The Grid Fund for Africa-Moçambique

50 BGFA proposal funding window Moçambique, Nefco Klaradia nr UM 2019/13879/MAPU-3

51 Insats: 10477 Elekicitet för All MDTF

52 Insats: 51440024 Rural Electrification of Vilanculos, Phase 2

53 EDM, Quarterly Progress Report, IV/2020 UM2018/30915/MAPU-47

54 Insats: 51140103: Projektförberedande insats inom energisektor

55 EDM, Feasibility Study for Electrification of Moçambique Administrative Posts Final Report, March 2020 Klaradia nr UM 2009/82697/MAPU-472

56 EDM, Environmental and Social Impact Assessment for Nampula-Angoche Transmission Line, June 2020 Klaradia nr. UM 2009/82697/MAPU-473

57 Insats 51140010: Reparation av 2 vattenkraftverk i Moçambique (avtalsstillägg 5)

58 <https://clubofmoçambique.com/news/Moçambique-beira-police-beat-citizen-to-death-158256/>

59 EU EOM Final Report Moçambique 2019, Email 200212, UM2018/00951-95

60 Direktval på distrikt- och provinsnivå innebär att Frelimos makt kan luckras upp, och är en viktig del av fredsavtalet. Renamo har i flera val haft majoritet i flera provinser och distrikt i tidigare val. Men eftersom val endast skett på central nivå nominerar centralregeringen representanter från Frelimo till distrikt och provinser. I provinsvalet 2019 vann emellertid Frelimo alla provinser. Kommunalval har hållits sedan 1998. Det finns borgmästare från både Renamo och MDM.

61 European Commission; Action Fiche Support to the consolidation of the peace process in Moçambique: Support to Decentralisation CRIS number: MZ/FED/042-445 September 2020 p.5

Sida bedömer att portföljen är relevant. Under 2020 levererar 8 insatser⁶² mot målet med DAA 29.4MSEK varav 29.3 MSEK är utbetalt.

Under året har EISA, som stärker valinstitutionerna med svenskt stöd, drivit på dialog om hur valprocessen och det legala ramverket kan förstärkas.⁶³ EISA har också gett introduktion till nyvalda parlamentsledamöter med jämställdhetsfokus.⁶⁴ Stödet till statistikmyndigheten INE fortskred i som planerat. Folkräkningen har under perioden bidragit till strategimålet genom data till planer och beslut och därmed bidragit till ökad kapacitet i förvaltningen. Den har bl.a. använts för och refererats till i regeringens nya femårsplan,⁶⁵ i hälsoministeriets riskanalys av Covid-19 smitta och dödlighet samt UNU-WIDERS analys av de ekonomiska effekterna av nedstängningarna.⁶⁶ Sverige ingick i december avtal om att bidra med 30 MSEK till fonden för genomförandet av fredsavtalet från 2019, som ämnar att via ett fredssekretariat ge administrativt, logistiskt och tekniskt stöd till dialog, samt processer och aktiviteter för avväpning, demobilisering och återanpassning av före detta kombattanter.⁶⁷

Mål 2.2 Moçambiques intäkter mobiliseras används och redovisas på ett mer transparent, hållbart och effektivt sätt som kommer hela befolkningen till del

Strategimål

Sida bedömer att utvecklingen mot strategimålet gått bakåt.

Den inhemska skatteuppbörden är relativt hög jämfört med andra länder i regionen, men statens utgifter väntas öka kraftigt inom hälsa och försvar under året samtidigt som inkomsterna minskar drastiskt. De snabba förändringarna i budgeten som respons till Covid-19 samtidigt som de ansvariga institutionerna bara är bemannade till hälften minskar transparensen.⁶⁸ Konflikten i Cabo Delgado antas till viss del bero på att befolkningen i en del av provinsen upplever sig felfördelad vad gäller statens resurser, med bland annat etniska och politiska orsaker. En av konfliktorsakerna verkar vara att statens resurser fördelas på ett icke-transparent och obalanserat sätt.⁶⁹

Portfölj

Sida bedömer att portföljen är relevant. Under 2020 levererar 2 insatser⁷⁰ mot målet med DAA om 4.5 MSEK varav 4.5 MSEK är utbetalt. Svenskstödda Riksrevisionen, ökade under 2019 täckningsgraden av statsfinanserna till 50 procent, vilket är ett viktigt steg framåt för ökad transparens och ansvarsutkrävande.⁷¹ Covid-19 har inneburit nya revisioner av statsfinanserna inte initierats under 2020. Den begränsade bemanningen och mötesrestriktioner har haft en stor påverkan på verksamheten.⁷² Det svenska stödet till civilsamhället har gett flera resultat: Transparensen kring kontrakten för extraktiva koncessioner har ökat genom Centro de Integridade Publica (CIP) och National Petroleum Institutes (INP) arbete har ökat,⁷³ Ekobrottslagstiftningen stärktes med en ny lag

⁶² Insatser: 51140067 Oxfam-Novib, 51140085 Diakonia, 51140086 Oxfam-Ibis, 51140116 EISA, 12296 Financial Monitoring, 12544 51140074 Supreme Audit Institution Tribunal Administrativo 2016-2019, 13670 AGIR Forwarding Funds Audit, 12296 UNFPA Statistics Trust Fund,

⁶³ EISA Update Email 200911

⁶⁴ EISA Reporting Jan-Aug 2020 Email 200911

⁶⁵ Plano Quinquenal do Governo PQG 2020-24

⁶⁶ Insats 12296 UNFPA Sensus project implementation update Jan-Aug 2020 Email 200921

⁶⁷ Ambassaden i Mocambique, Beslut om insats – Stöd till UNOPS UM 2020/36384

⁶⁸ AGIR – Active citizenship, progress on planned results (Jan-Aug 2020), Email 200910, UF2014/43506-372&373

⁶⁹ Joseph Hanlon Newsletter MOÇAMBIQUE 521 News reports & clippings 4 February 2021 - part 2

⁷⁰ Insatser: 51140074 Supreme Audit Institution Tribunal Administrativo 2016-2019, 2016-2019 5114009301 UN Joint Programme Social Protection 2017-2020 Civilsamhällestödet som nämns här registreras inte mot detta mål i Planit.

⁷¹ MAP Consulting, 2019

⁷² 51140074 Tribunal administrativo Brief Reporting 2020 email 200910

⁷³ (Insats 51140067, AGIR –progress on planned results (Jan-Aug 2020), Email 200910, UF2014/43506-371, s3).

för ”asset recovery”, vilket CIP arbetat för.⁷⁴ Forumet för budgetuppföljning (FMO) följer upp hantering av offentliga medel i Covid-responsen.^{75,76}

Mål 2.3 Ökad öppenhet med särskilt fokus på tillgång till information för medborgarna om politiska och offentliga beslut

Strategimål

Sida bedömer att utvecklingen mot strategimålet gått bakåt.

Möjligheterna att uppnå strategimålet försvårades på grund av den negativa utvecklingen av pressfrihet, yttrandefrihet, öppenhet och det begränsade genomförandet av lagen om tillgång till information. Detta ledde till ökad självzensur och ökad hotbild mot journalister och aktivister med flera exempel på hot och trakasserier; bl.a. kidnappningsförsöket mot den regeringskritiska tidningen Canal de Moçambiques chefredaktör i januari och brandbombsattacken som brände ner redaktionen i augusti 2020.⁷⁷ Det är svårt för journalister att rapportera från Cabo Delgado.⁷⁸

Portfölj

Sida bedömer att portföljen är relevant. Under 2020 levererade 3 insatser⁷⁹ mot målet med DAA och utfall om 44 MSEK. På portföljnivå har Sverige starka och aktiva partners som bland annat bestred regeringens stora höjning av journalistavgifter, varpå den hävdes av högsta domstolen.⁸⁰ Extra medel allokerades för att informera om Covid-19 via befintliga informationskanaler samt ett online-support center. Det ger stöd i realtid till lokala radiostationer och till de byar radion täcker, även till icke läskunniga.⁸¹

Mål 2.4 Stärkt kapacitet i det civila samhället att verka för öppenhet, ansvarsutkrävande och ökad respekt för mänskliga rättigheter

Strategimål

Sida bedömer att utvecklingen mot strategimålet gått bakåt.

Civilsamhället i Moçambique är aktivt inom flera sektorer, men relativt få arbetar med politiska rättigheter och med MR-försvare.⁸² Utrymmet för det civila samhället fortsätter krympa och självcensuren är utbredd. Problemen är större i provinser som påverkas av konflikter.⁸³ Regeringens förslag till lagändring för begränsning av civilsamhällets utrymme har under 2020 legat vilande.

Portfölj

⁷⁴ Insats 51140067, AGIR –progress on planned results (Jan-Aug 2020), Email 200910, UF2014/43506-371, s2

⁷⁵ Insats 51140067, AGIR –progress on planned results (Jan-Aug 2020), Email 200910, UF2014/43506-372&373

⁷⁶ Insats 51140067, AGIR –progress on planned results (Jan-Aug 2020), Email 200910, UF2014/43506-371, sid 5

⁷⁷ Amnesty International, Media freedom in ashes, repression of freedom of expression in Moçambique, 2020, sid 3

⁷⁸ <https://clubofmoçambique.com/news/mozambican-journalists-demand-access-to-cabo-delgado-to-cover-the-situation-in-the-province-169244/>

⁷⁹ Insatser: 51140067 Oxfam-Novib; 51140074, Supreme Audit Institution Tribunal Administrativo 2016-2019; 14525 UNOPS fond Mocambique

⁸⁰ Insats 51140086, AICE 8 months report (January-August 2020), Email 200911, UF2014/43505-386&387 / regeringens dekret 40/2018

⁸¹ Insats 51140086, AICE 8 months report (January-August 2020), Email 200911, UF2014/43505-386, sid 4

⁸² ”Moçambique – Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer: situationen per den 30 juni 2019”, UD, 2019

⁸³ Annual Work Plan, AGIR – AICE 2020, January 2020. UF2014/43505-369

Sida bedömer att portföljen är relevant. Under 2020 levererar 5 insatser mot detta strategimål med DAA och utfall om 41.6 MSEK.^{84,85} AGIR-partners har fortsatt varit engagerade i den offentliga debatten kring ansvarsutkrävande, jämställdhet, barnäktenskap och tillgång till information, men själv censur noteras också. Moçambikiska advokatförbundet OAM har bl.a. undersökt 14 gruvarbetares död i Namanhumbir, vilket resulterat i en publicerad rapport och en anmälan som nu behandlas i rätten.⁸⁶ Samarbetspartners har svarat väl mot den nya kontexten med Covid-19 och lagt om aktiviteterna för att kunna genomföra relevant verksamhet, med justerade målsättningar och budget vid behov.

Mål 2.5 Förbättrade möjligheter för flickor och unga kvinnor att fatta självständiga beslut om sin sexualitet och reproduktion

Strategimål

Sida bedömer att utvecklingen mot strategimålet gått delvis bakåt.

Under 2019 antogs flera nya lagar för kvinnors rättigheter och debatten kring könsrelaterat våld ökade. Under 2020 har det rapporterats om ökning av könsrelaterat våld och andra allvarliga effekter av nedstängningen på grund av Covid-19. Undantagstillståndet har inneburit att ungas och kvinnors tillgång till sexualrådgivning och preventivmedel minskade betydligt, och det finns en överhängande risk att skolstängningen, som fortfarande pågår, innebär att flickor inte återgår till skolan när dessa öppnas, samt att tidiga äktenskap och tonårsgraviditeter ökar.

Portfölj

Sida bedömer att portföljen är relevant. Under 2020 levererar 5 insatser mot detta strategimål med DAA och utfall om 63MSEK.⁸⁷ Portföljen är välbalanserad och har väl fungerande insatser som väl anpassats till Covid-19.

Som respons till kvinnors ökade utsatthet i hemmet under pandemin, genomförde partnerorganisationer (Forum Mulher, AMME) förebyggande diskussioner och utbildningar för kvinnor och män.⁸⁸ Psykosocialt stöd gavs till de unga kvinnliga mentorerna som stödjer flickor och kvinnor inom SRHR-grupper.⁸⁹ Sms-rådgivning användes för sexual- och Covidrådgivning.⁹⁰

Tillgången till säker abort för kvinnor fortsatte stärkas genom att hälsoministeriet på distriktsnivå tillsammans med Sveriges samarbetspartner Ipas höll utbildningar för traditionella barnmorskor, byledare och andra från över 100 byar.⁹¹ Barn- och mödrahälsovården stärktes genom utbildningar uppföljda med observation av tillämpningen på ett Covid-säkert sätt.⁹²

3.4 Stödområde 3: Förbättrade möjligheter och verktyg för fattiga människor att kunna förbättra sina levnadsvillkor

⁸⁴ Insatser: 51140116 EISA; 51140067 Oxfam-Novib; 51140085 Diakonia, 51140086 Oxfam-Ibis; 51140087 We Effect

⁸⁵ Sida har sedan operationaliseringsplanen togs fram 2015 valt att rapportera civila samhällets verksamhet och tematiska resultat under flera olika strategimål för att synliggöra synergier.

⁸⁶ Insats 51140086, AICE 8 months report (January-August 2020), Email 200911, UF2014/43505-386, sid och UF2014/43505-388)

⁸⁷ Insatser: 51140067 Oxfam-Novib, 51140085 Diakonia, 51140118 IPAS Access to safe abortion, 51140032 One UN - SRHR & Youth /Rapariga Biz, 12313 Social marketing of reproductive health supplies in sub-Saharan Africa

⁸⁸ 51140067, AGIR – Active citizenship, progress on planned results (Jan-Aug 2020), Email 200910, UF2014/43506-371, s 4

⁸⁹ 51140032, One UN-SRHR for girls and young women in Moçambique Email 200911 results June-August, UF2014/78915-55, s1

⁹⁰ 51140032 One UN - SRHR & Youth - Rapariga Biz Email 200911 results June-August, UF2014/78915-55, s 4. Under perioden gavs 472.000 sms svar till flickor och unga kvinnor som använder rådgivningstjänsten.

⁹¹ Access to safe abortion in Moçambique (Cont. 51140118), Email 200911 results June-August, UM2016/30414-43, s1

⁹² Email 200911 results June-August, UM2016/30414-43, s3

Mål 3.1 Ökade möjligheter för framför allt kvinnor och ungdomar till anständig och produktiv sysselsättning och entreprenörskap

Strategimål

Sida bedömer att utvecklingen mot strategimålet har gått bakåt.

Pandemin slog hårt mot den informella ekonomin, utan sociala trygghetssystem och rättigheter. Många har blivit avskedade från sina formella arbeten. Ungdomar har drabbats hårt då de inte är lika etablerade som de äldre, och dessutom har även yrkesutbildningar omfattats av skolnedstängningarna. Den produktiva sysselsättningen har stagnerat och skapandet av nya arbetstillfällen har inte stått i paritet till ekonomisk tillväxt. Detta gäller särskilt för unga människor.⁹³ I januari skapade presidenten SEJE, en myndighet för ungdomar och sysselsättning. Regeringen har vidtagit åtgärder för att stimulera det privata näringslivet, t.ex. en minskning från 11 till 4 steg för att registrera ett företag. Detta är delvis ett svenskt stöd för förbättrat företagsklimat.⁹⁴

Portfölj

Sida bedömer att portföljen är relevant. Sammantaget levererar sex insatser mot detta strategimål.⁹⁵ DAA och utfall om 42 MSEK för 2020. I respons till pandemin tillfördes medel till pågående insatser med ILO och Världsbanken,⁹⁶ för att bevara existerande arbetstillfällen och skapa nya. MozTrabalha, det Sverigestödda ILO-programmet har bidragit till den aktiva arbetsmarknadspolitiken, t.ex. genom stöd till regeringens start-up och entreprenörskaps-program. Även arbetsförmedlingen stöds av programmet. Under Covid-19 invigde SEJE ytterligare 2 sysselsättningscentra, ett i Niassa och ett annat i Quelimane som har hjälpt mer än 5000 unga män och kvinnor. Den amerikanska organisationen iDE utbildar entreprenöriella bönder till företagsrådgivare för jordbruk. Projektet stöttar också etableringen av marknadsfinansierade återförsäljare på bynivå som säljer el och insatsvaror. Goda resultat har uppnåtts.⁹⁷ Nexus med koppling mellan lokalt etablerade aktörer, som iDE, som har goda kontakter lokala befolkningen, och de humanitära aktörerna är en stor möjlighet till biståndseffektivitet. När ambassaden tog över Sveriges humanitära stöd efter Idai integrerades det in i denna insats med goda resultat.

Mål 3.2 Ökad tillgång till tjänster och stöd, i synnerhet för kvinnor och ungdomar på landsbygden, som förbättrar deras förutsättningar att starta och driva kommersiella verksamheter

Strategimål

Sida bedömer att utveckling mot strategimålet har gått delvis bakåt.

Nästan all sysselsättning i landet finns i jordbrukssektorn och i mikro-, små och medelstora företag. De olika kriserna som drabbat landet slår hårt mot dessa små aktörer. De flesta verkar inom den informella ekonomin och omfattas inte av offentliga stödåtgärder, vilket gör dem än mer sårbara.⁹⁸ Pandemin har särskilt drabbat kvinnliga mikroentreprenörer, där många är verksamma på marknader

⁹³ ILO Moçambique country data, 201

⁹⁴ "FSDMoc: COVID-19 upcoming reporting", s.8, UM2015/03952-67

⁹⁵ 51140121 Strengthening the Missing Middle in Agribusiness for Rapid Transformation – iDE, 51140120 Coastal adaptation and resilience, 51140110 Agriculture Markets Development for the Lichinga - Balama corridor (DEMA-LIBA), 51140108 MozTrabalha 2016-2021, 51140049 Women IN Business (WIN) Programme 2019-2022, 5114011102 Covid-19 Landscape and forests MDTF

⁹⁶ "MozTrabalhaPlanIT" PlanIt-id: 51140108 samt "Landskaps- och skogsförvaltning, MDTF", PlanIT-id 51140111

⁹⁷ "51140121 iDE input to COVID reporting", IDE, s.4: m

⁹⁸ "Impacto da pandemia da Covid-19 no sector empresarial e medidas para a sua mitigacao", CTA, 2020, s12

och andra smittoutsatta utrymmen som har fått stänga ned under året.⁹⁹ Kvinnorna får också utföra den största andelen obetalt omsorgsarbete, extra betungande med stängda skolor augusti-december.

Portfölj

Sida bedömer att portföljen är relevant. Totalt levererar 7 insatser mot detta mål, med DAA och utfall om 42.1 MSEK. Gemensamt för portföljens insatser är att de använder en systembaserad ansats, Market Systems Development. I krissituationer som pandemin, konflikter och cykloner märks effekterna ofta i två steg; dels de direkta effekterna av krisen, och sen de långsiktiga effekterna på marknaden. Humanitärt gåvostöd, t.ex. livsmedel eller utsäde, underminerar marknadsansatsen och utgör en risk för resultatuppnåelsen inom portföljens samtliga insatser. Portföljen adresserar de långsiktiga lösningarna på ett relevant sätt.

Mål 3.3 Stärkta förutsättningar hos aktörer, såsom arbetsmarknadens parter och andra, att verka för rättigheter på arbetsmarknaden

Strategimål

Sida bedömer att utvecklingen mot strategimålet gått delvis bakåt.

Arbetsmarknadsparternas relation i Moçambique är starkt politiserad. Möjligheten för arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer att fylla sin funktion och uttrycka sig fritt kopplar till situationen för yttrandefrihet i landet i stort, vilken är oroande. I juli utfördes ett mordförsök på ordförande i Moçambiques största arbetsgivarorganisation, CTA, Agostinho Vuma.¹⁰⁰ Vuma är även aktiv politiker inom regeringspartiet Frelimo. Orsakerna bakom detta mordförsök är ännu ej kända.

Förhandlingarna om minimilön sköts först upp från april till oktober, för att sedan avbrytas helt på grund av Covid-19. Det är oklart när de återupptas. Landets största fackförbund¹⁰¹ har kritiserat delar av näringslivet för att använda Covid-19 som ursäkt för att hålla lönerna nere, samtidigt som vissa sektorer knappt drabbats av pandemins effekter.¹⁰²

Portfölj

Sida bedömer att portföljen är relevant. En insats levererar mot strategimålet, med DAA och utfall om 11.2 MSEK. Programmet MozTrabalha¹⁰³, leverar även mot detta mål. Det planerar att inkludera arbetsmarknadens parter i bredare utsträckning.¹⁰⁴ I juni 2020 gjordes ett tillägg som respons till pandemins effekt på de sysselsatta i den informella ekonomin,¹⁰⁵ vilket tydligt bidrar till strategimålet. Inom MozTrabalha kombineras arbetet med att stärka arbetsmarknadens parter med arbete för att öka jämställdheten på arbetsmarknaden och så att arbetande kvinnors röster beaktas i forum för social dialog,¹⁰⁶ samt använt kontaktytorna för att sprida information och skyddsutrustning mot Covid-19.¹⁰⁷

Mål 3.4 Förbättrad tillgång till social trygghet för fattiga hushåll

⁹⁹ Rapporterna "WCOVID-19 Impacts on Distribution and Micro-Retail in Moçambique" och "COVID-19 impact on bank and non-bank agents", FSDMoc: COVID-19 Upcoming reporting", s.8, UM2015/03952-67

¹⁰⁰ Se <https://clubofMoçambique.com/news/Moçambique-business-federation-chairman-shot-in-maputo-has-fully-recovered-cta-167389/>

¹⁰¹ Organização dos Trabalhadores de Moçambique, Mozambiques arbetareorganisation

¹⁰² <https://clubofMoçambique.com/news/Moçambique-partners-schedule-minimum-wage-discussions-for-october-171217/>

¹⁰³ PlanIT-id: 51140108, MozTrabalha

¹⁰⁴ Tex "Women in Business"-projektet (WIN) PlanIT id:51140049

¹⁰⁵ UM2016/32354-42, Decision on amendment on contribution Covid-19:

¹⁰⁶ "51140108 MozTrabalha Results Reporting", ILO, s. 4

¹⁰⁷ "MozTrabalha Results Reporting", s. 4

Strategimål

Sida bedömer att utvecklingen mot strategimålet gått framåt.

Vidareutveckling av de sociala trygghetssystemen fortsätter vara en tydlig politisk prioritering för Moçambiques regering. Moçambiques regering har för avsikt att nå 1,2 miljoner förmånstagare som del av Covid-19 responsen men fas två av denna utvidgning är dock inte ännu finansierad. En stor utmaning är att endast en försumbar andel av arbetarna inom den informella ekonomin är anslutna till socialsäkerhetssystemet INSS (44 000 av landets ca 8 miljoner informella arbetare). Åtgärder behövs för att underlätta registrering och tillgång till sociala skyddsnät för dessa arbetare.¹⁰⁸

Portfölj

Sida bedömer att portföljen är relevant. Två insatser levererar huvudsakligen mot detta strategimål.¹⁰⁹ DAA och utfall om 183.5 MSEK 2020. Detta stöd är centralt i Sidas respons på pandemins effekter på de mest sårbara. Effektiviteten och transparensen i utbetalningssystemen, i registreringen och urval behöver emellertid stärkas. Befintliga mottagare, cirka 590 000, kommer få bidrag i tre månader, medan de nyregistrerade, ca 290 000, får bidrag i sex månader.¹¹⁰

4. Implikationer

Strategin för Moçambique har förlängts med ett år under 2021 och upphör i och med antagandet av en ny strategi. Således föreslås inga förändringar av innevarande strategi. Implikationerna av analysen i denna rapport tas direkt ombord i ambassadens pågående strategiprocess. De strategiska vägvalen presenteras för generaldirektören i början av mars. De initiala förslagen till förändringsteori, dialogfrågor och andra delar vidareutvecklas under sprint två 9-11 mars. Konsultationer kommer ske i Moçambique i mars och i Sverige i april. Att här dra slutsatser om ovan vore att förekomma denna konsultativa process.

Sida justerar portföljen 2021 genom att antalet planerade insatser och den intecknade summan minskas för att lämna utrymme till anpassning till den nya strategin när den antas, samt för att skapa utrymme för dialog och bredare ansatser. Planering de kommande 6 månaderna kommer att inkludera prioriteringar och sekvensering för att möjliggöra anpassning till en föränderlig kontext och för att värna arbetsmiljön. Prioritet kommer ges till uppföljning av befintliga insatser, förlängning av avtal och hantering av backlog (bl.a. uppföljning av avtalsvillkor, stängning av avslutade insatser, arkivering). Kvalitetssäkringsarbetet fortsätter att vara en prioritet för att undvika framtida backlog inom portföljen.

Arbetsmiljön och förberedelsen för ny strategi påverkas av att personalstyrkan inte är fulltalig (en nationell handläggartjänst är vakant, en utsänd handläggartjänst är utsedd men inte tillträdd, biståndsrådstjänsten tillfälligt tillsatt och under rekrytering), och den största delen av bistandssektionens personal, lokal och utsänd, påbörjat sin tjänstgöring på ambassaden augusti 2019 eller senare. För att säkerställa arbetsmiljön kommer stöd från Afrikaavdelningen och Controller Poolen bli viktig.

Bilaga: 1. Finansiell översikt per stödområde och strategimål -”P6 Moçambique 2020”

¹⁰⁸ “Uma avaliação rápida do impacto da COVID-19 no sector da economia informal em Moçambique”, ILO:, s.23

¹⁰⁹ World Bank Trust Fund Cash Transfers PlanIT-id: 10852, The UN Joint Program Social protection 2017-2020 PlanIT-id: 51140093

¹¹⁰ “Monthly Update - August 2020”, Världsbanken, UM2017/11938-27
MDTF Annual and Financial Report July 2019-June 2020, s12